

Za důstojné využití uherskohradištské věznice

O. s. Memoria

Uherské Hradiště mohlo mít nový hypermarket, hotel či wellness centrum. Ovšem v budově bývalého rakousko-uherského vězení, kde byli v době nacismu drženi a mučeni političtí vězni, za komunismu i popravení, a kde se odehrávaly poválečné retribuční procesy. Mohlo k tomu dojít, kdyby ministerstvo spravedlnosti uskutečnilo svůj záměr a prodalo justiční komplex soukromému investorovi v plánované veřejné dražbě.

Kvůli této hrozbě se od ledna 2010 začala na uherskohradištském gymnáziu scházet skupina lidí (učitelé, studenti, bývalí političtí vězni ad.), aby plánovanému prodeji zabránili. Spojovalo je přesvědčení, že do bývalé věznice komerce nepatří a že by se měla přetvořit na důstojné místo vzpomínání.

O pietní úpravě věznice se ostatně mluví již dlouho, ale dosud se nenašly peníze, ani vůle ji uskutečnit. Uherskohradištské vězení je přitom hned z několika důvodů výjimečné. V jeho zdech jsou zapasány příběhy několika politických režimů, včetně toho současného (prostřednictvím kauzy Aloise Grebeníčka). V době komunismu zde docházelo k zřejmě nejhoršímu mučení ze všech věznic a lágrů v Československu. Je zároveň asi nejautentičtější zachovaným prostorem s pamětí komunistických zločinů, v němž by mohlo být muzeum

zřízeno (památník Vojna bohužel příliš autenticky nepůsobí). A konečně díky své poloze by mohlo jednak nabourat soustředění muzejních a vzdělávacích institucí do Prahy a zároveň mít nadnárodní charakter (řada slovenských občanů byla ve vězení internována, plusem je také blízkost Rakouska a Maďarska).

Výjimečnost místa vyvolala i poměrně výjimečnou aktivitu lidí, kteří se o jeho zachování začali zasazovat. Zástupci *Iniciativy za důstojné využití věznice v Uherském Hradišti* nejdříve sepsali petici adresovanou politikům. Dosud ji podepsalo přes čtyři tisíce lidí, včetně řady známých osobností. Pak se členové iniciativy zaměřili na prezentaci kauzy na různých festivalech a besedách (Letní filmová škola, Academiafilm Olomouc či Mene Tekel), založili webové stránky (www.veznice.uh.cz) a v květnu 2010 dali iniciativě právní základ – občanské sdružení Memoria.

Navázali také kontakt s Památníkem obětí komunismu a odboje v severorumunském Sighetu, který by mohl být pro Uherské Hradiště jednou z inspirací. V Sighetu je totiž podobné rakousko-uherské vězení s obdobným osudem. **Ovšem na rozdíl od Uherského Hradiště završeným v roce 1997 založením studijního centra a zřízením muzea a památníku.**

Na podzim uspořádala uherskohradištská iniciativa dvě výstavy

v Praze, na kterých představila návrhy libereckých studentů architektury na pietní úpravu věznice. V prosinci 2010 sezvati členové sdružení na první setkání také historiky, se kterými diskutovali o možné podobě budoucího památníku či muzea. V podobných setkáních chtějí zástupci občanského sdružení Memoria pokračovat.

Začíná být totiž aktuální otázka, co vlastně znamená ono „důstojné využití“, které požadují. Prodej věznice do soukromých rukou je pravděpodobně zažehnan, a tak je třeba zformulovat, co s věznicí dál. Má v ní být „jen“ památník, nebo i muzeum a vzdělávací centrum? Má být případné muzeum věnované jen komunismu, nebo i dalším režimům? Má vypovídat spíše o obětech, nebo šířeji o zneužívání moci? A co by se mělo provést se zbytkem rozsáhlého komplexu? Kde na to vzít peníze? Otázek není málo. Až se je podaří zodpovědět, přijde další úkol: přesvědčit o smyslu uherskohradištského památníku a muzea veřejnost a hlavně politiky.

Jakub JAREŠ

Prezentace sdružení Memoria bude k vidění na festivalu Mene Tekel v Křížové chodbě Karolina v Praze od 21. do 27. února 2011.

inspiromat

■ Kniha roku

Konec roku a začátek roku nového je pravidelně spojen s nejrůznějšími cenami a anketami, kde se hodnotí nejlepší film, kniha či divadelní představení za uplynulý kalendářní rok.

Tradiční anketa *Lidových novin* o knihu roku 2010 přinesla naprosto jasného vítěze. Se svou poslední knihou *Zeptej se táty*, vydanou ovšem až posmrtně, s velkou převahou zvítězil Jan Balabán.

Nestává se to sice často, ale čas od času se v anketě Lidovek umístí na předním místě nebo rovnou vyhraje kniha odborná – historická. V loňském roce se s patnácti hlasy umístila na třetím místě kniha literárního historika Jaroslava Meda *Literární život ve stínu Mnichova* (Academia). Jak je možné, že tato kniha oslovila tolik hlasujících? Odpověď je vlastně jednoduchá. Málokteré období české historie budí takové emoce, jako je doba druhé republiky. Na knize Jaroslava Meda je cenné nejen to, že se autor rozhodl zmapovat dosud neprobádané a všemožnými mýty opředené období našich dějin, ale především to, že se pokusil (a to velmi zdařile) vysvětlit myšlení a psaní těch autorů, kteří byli ještě dlouho po válce oceňováni nálepkami antisemitů, kolaborantů a „vrahi“ Karla Čapka. Jaroslav Med tyto literáty a publicisty, z velké části spjaté s prostředím katolicko konzervativního tábora, nehájí, ale snaží se pochopit jejich chování a vysvětlit jejich postoje. To se mu daří především díky exkurzům do doby první republiky, kdy pojednává o předpokladech později vyhrocených polemik, ze kterých se vytratilo jakékoliv racionální jádro a nadále převládá jen agresivita a emoce.

Medova práce je cenná právě pro vědomí kontextů a souvislostí, neboť druhou republiku nevnímá jako dobu, kdy se zčistajasna zjevil nový státní útvar, ale jako prostředí, kde se v jiné formě a s jinými akcenty projevilo to, co zde bylo již přítomno v období republiky první. I z těchto důvodů považují knihu Jaroslava Meda za nejlepší historickou knihu roku 2010.

Eduard BURGET